

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ВИДИ НЕПРЯМИХ ВИТРАТ У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Важливою складовою ефективного розвитку підприємств АПК є правильно організований управлінський облік. Проблемним питанням управлінського обліку, що викликає суперечки у практиків і науковців, є визнання та розподіл непрямих витрат. Так, визначення понять «непрямі витрати» та «прямі витрати», наведені різними авторами в економічній літературі, різняться між собою. Крім того, не існує єдиної думки щодо видів непрямих витрат.

У початковій редакції ПСБО 16 «Витрати» містило наступне тлумачення непрямих витрат: «непрямі витрати не можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом». У даний час замість поняття непрямих витрат у положенні зафіксоване наступне визначення прямих витрат, як витрат, що можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом [6].

В Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 123 вказано, що прямими вважаються витрати, які можна віднести безпосередньо на відповідний об'єкт витрат або які розподіляються між об'єктами витрат пропорційно до бази, з якою ці витрати знаходяться в близькій залежності, зокрема амортизація — пропорційно площі, що використовується при виробництві окремих продуктів. Проте, згідно визначення непрямих витрат, поданого З. В. Задорожним, такі витрати слід розглядати як непрямі [3].

Ми вважаємо, що прямими є витрати, які можна віднести безпосередньо на відповідний об'єкт. Всі інші витрати, тобто ті, що підлягають розподілу, є непрямими. В свою чергу їх можна поділити на дві групи: 1) витрати, що розподіляються економічно доцільним шляхом — розподіляємі; 2) витрати, які неможливо розподілити економічно доцільним шляхом — нерозподіляємі.

А. Д. Шеремет до непрямих витрат відносить допоміжні матеріальні витрати, витрати на оплату праці підсобних працівників, менеджерів та майстрів, допоміжного персоналу.

Б. Вахрушина ототожнює непрямі витрати з накладними і поділяє їх на дві групи: загальновиробничі витрати (загальноцехові витрати на організацію, обслуговування й управління виробництвом) та загальногосподарські витрати (здійснюються з метою управління виробництвом). Водночас до прямих витрат вона відносить лише прямі матеріальні витрати і прямі витрати на оплату праці [2].

П. Л. Сук відзначає, що непрямі витрати є виробничі та невикробничі. До перших він відносить загальновиробничі витрати, а до невикробничих — адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Невикробничі витрати є витратами періоду, тобто вони відображаються в обліку і звітності в тому періоді, що виникли, і покриваються за рахунок фінансових результатів, а виробничі непрямі витрати включаються в собівартість виробленої продукції [5]. До витрат періоду Б. Нидлз відносить адміністративно-управлінські витрати, комерційні витрати, витрати, пов'язані з реалізацією [4].

С. Голов виділяє такі види непрямих витрат: накладні, загальні та спільні. При цьому під накладними він розуміє витрати, пов'язані з процесом виробництва, які не можна віднести до певних виробів економічно доцільним шляхом і уточнює, що в Україні такі витрати називають загальновиробничими. Під загальними витратами розуміються витрати на здійснення діяльності, що споживається кількома виробничими або обслуговуючими підрозділами. Спільні витрати — це витрати одного процесу, в результаті якого одночасно виробляється кілька продуктів [1]. У свою чергу Дж. Шим, Дж. Сігел під спільними розуміють затрати, які одночасно відносяться до різних підрозділів, виробів або робіт, тобто тотожні загальним [6].

Таким чином, в економічній літературі виділяють такі види непрямих витрат: виробничі та невикробничі; накладні, спільні, загальні; витрати на обслуговування виробництва, витрати на управління підприємством, витрати на реалізацію. Останні види витрат можна об'єднати в окрему класифікаційну групу за функціональною ознакою. Крім того, до них слід додати витрати на соціальне обслуговування, дослідження і розробки та іншу операційну діяльність. Всі розглянуті види непрямих витрат можна систематизувати за наступними класифікаційними групами

В результаті проведеного дослідження непрямі витрати систематизовано за окремими класифікаційними ознаками. Використання отриманих результатів в управлінському обліку сприятиме його удосконаленню та пристосуванню до сучасних потреб управління.

Список використаних джерел

1. *Голов С. Ф.* Управлінський облік: Підручник. — К.: Лібра, 2003. — 720 с.
2. *Вахрушина М. А.* Бухгалтерский управленческий учет: Учебник для вузов. — М.: Омега-Л, 2003. — 528 с.
3. *Задорожний З. В.* Класифікація витрат управлінського обліку в будівництві // Вісник ЖІТІ. — 2002. — № 21. — С. 102—105.
4. *Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д.* Принципы бухгалтерского учета / Пер. с англ.; под ред. Я. В. Соколова. — М., 1994. — 460 с.
5. *Сук П. Л.* Облік витрат, що підлягають розподілу // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2005. — № 13. — С. 8—14.
6. *Шим Д., Сигел Д.* Методы управления стоимостью и анализа затрат: Пер. с англ. — М.: Филинь, 1996. — 344 с.

Г. Ю. Аніщенко, викладач
Уманський державний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ В САДІВНИЦТВІ

Аналіз функціонування плодоягідного комплексу Черкаської області вказує на складність його розвитку, що характеризується значним коливанням цін на продукцію. За останні чотири роки вони збільшились більше, ніж у 7 раз, а відхилення вартості при реалізації за каналами збуту досягло 0,5–2,8 разу від свого середнього рівня. Все це відбувається на фоні скорочення розмірів товарних партій вітчизняних фруктів. Практично зруйнована співпраця з переробними підприємствами. Тому можна стверджувати, що ринок продукції садівництва є несформованим та визнається неактивним.

У зв'язку із запровадженням П(С)БО 30 «Біологічні активи» та врахуванням особливостей функціонування ринку плодоягідної продукції виникають питання щодо застосування справедливої вартості в галузі. У фаховій літературі висвітлено позиції багатьох вчених з питань обліку біологічних активів, зокрема С. Голова, В. Жука, П. Сука та інших [2]. Але кожна галузь має свою специфіку, яку необхідно врахувати, щоб правильно здійснювати оцінку відповідних активів.